

Η απόφαση Achmea και η προστασία των επενδύσεων εντός της ΕΕ

Στις 6 Μαρτίου 2018 δημοσιεύθηκε από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης η απόφαση επί της υποθέσεως *Slowakische Republik v. Achmea BV* (C-284/16). Η επένδυση της ομόνυμης Ολλανδικής ασφαλιστικής εταιρείας στον κλάδο ασφάλισης υγείας της Σλοβακίας αποτελεί και την αφετηρία των κρίσιμων γεγονότων καθώς η αρχική απελευθέρωση της αγοράς στον εν λόγω τομέα ανατράπηκε από την νέα Σλοβακική κυβέρνηση με αποτέλεσμα την οικονομική ζημία της εταιρείας Achmea και την επακόλουθη αναστολή της επένδυσης της στην Σλοβακία.¹

Ακολούθως και επί τη βάση του αρ. 8 της Διμερούς Επενδυτικής Σύμβασης μεταξύ Ολλανδίας και Σλοβακίας (στο εξής «ΔΕΣ»²) για την προστασία των επενδύσεων, η Achmea προσέφυγε στην προβλεπόμενη διαιτητική διαδικασία με τόπο διεξαγωγής της διαιτησίας το Μάιν της Γερμανίας και εφαρμοστέο δίκαιο το γερμανικό. Προβλήθηκε δε αρχικός από το σλοβακικό Δημόσιο ένσταση ελλείψεως δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου με τον ισχυρισμό ότι από την προσχώρηση της χώρας στην ΕΕ ήταν ασυμβίβαστη με το εννοιακό δίκαιο η υπαγωγή σε διαιτησία τέτοιων διαφορών σύμφωνα με το αρ. 8 της ΔΕΣ.

Κατόπιν απόρριψης της εν λόγω ένστασης, το σλοβακικό Δημόσιο καταδικάστηκε σε καταβολή υψηλής αποζημίωσης στην Achmea ένεκα της παραβίασης των αρ. 3 και 4 της ΔΕΣ. Εν συνεχεία, ασκήθηκε ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων αγωγή ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης από την Σλοβακία και αφού απορρίφθηκε σε πρώτο και σε δεύτερο βαθμό ήχθη η απόφαση ενώπιον του Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, όπου αναστείλη η εκδίκαση της μετά την υποβολή τριών προδικαστικών ερωτημάτων στο ΔΕΕ.³ Το περιεχόμενο τους αφορούσε στο αν αντικείται στα άρθρα 344, 267 και 188 1 ΣΛΕΕ η εφαρμογή ρύθμισης ευρισκόμενης σε ενδοενοιακή ΔΕΣ (intra-EU BITs), κατά την οποία ο επενδυτής ενός συμβαλλόμενου κράτους μπορεί σε σχετική με επενδύσεις διαφορά στο έτερο

¹ Β. Μαραζοπούλου, Η ανεξερκνήτη επιρροή της Achmea στη διεθνή εμπορική διαιτησία (2018) 2 Διαιτησία & Διαμεσολάβηση, 193

² Ον ΔΕΣ είναι μια μεγάλη κατηγορία διακρατικών συμφωνιών, οι οποίες ρυθμίζουν το κινησιακό πλαίσιο των ιδιωτικών επενδύσεων μεταξύ ιδιωτών και των συμβαλλόμενων κρατών

³ Μ. Παράκης, 'Η λάμψη ενός «λεικού νάνου» της νομολογίας: Ανάλυση της απόφασης του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί της υποθέσεως Achmea (C-284/16) υπό την οπτική του εννοιακού δικαίου' (2018) 2 Διαιτησία & Διαμεσολάβηση, 176

συμβαλλόμενο κράτος να εκκινήσει διαιτητική διαδικασία κατά του κράτους αυτού στην περίπτωση που η σχετική επενδυτική συμφωνία είναι προγενέστερη της προσχώρησης ενός εκ των συμβαλλομένων στην ΕΕ αλλά υφίσταται μεταγενέστερη κίνηση της διαιτητικής διαδικασίας⁴.

Αξίζει να αναφερθεί ότι το Δικαστήριο στο σκεπτικό του διέκρινε την εμπορική από την επενδυτική διαιτησία με την αιτιολόγηση ότι η πρώτη έχει ως θεμέλιο την ιδιότητα αυτονομία των μερών εν αντιθέσει με την δεύτερη, η οποία ερείδεται σε συνθήκη. Στην ίδια κατεύθυνση κινήθηκε και ο ΓΕ⁵ M. Wautelet, διακρίνοντας την συμβατική φύση της εμπορικής διαιτησίας από την ρήτρα διαιτησίας που περιέχεται σε ιδιωτικού δικαίου σύμβαση ως τη νομική της βάση.⁶ Το διατακτικό της απόφασης όριζε ότι: «Τα άρθρα 267 και 344 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι αποκλείουν διάταξη διεθνούς συμφωνίας που συνήφθη μεταξύ των κρατών μελών, όπως είναι το άρθρο 8 της Συμφωνίας για την αμοιβαία ενίσχυση και προστασία των επενδύσεων μεταξύ του Βασιλείου των Κάτω Χωρών και της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, δυνάμει της οποίας επενδυτής ενός από αυτά τα κράτη μέλη μπορεί, σε περίπτωση διαφοράς που αφορά επενδύσεις στο άλλο κράτος μέλος, να κινήσει διαδικασία κατά του κράτους μέλους αυτού ενώπιον διαιτητικού δικαστηρίου του οποίου τη δικαιοδοσία έχει αναλάβει την υποχρέωση να αποδεχθεί αυτό το κράτος μέλος». ⁷ Με την ως άνω απόφαση το ΔΕΕ διαφοροποιείται από τις προτάσεις του ΓΕ, ο οποίος στο πλαίσιο της εισήγησής του στις 19 Σεπτεμβρίου 2017 τόνισε ότι το ευρωπαϊκό δίκαιο δεν οδηγεί στον αποκλεισμό προσφυγής στην επενδυτική διαιτησία όπως προβλέπεται από τις intra-EU BITs.⁸

Ποιοι είναι ωστόσο οι προβληματισμοί που αναδύονται από την υπό κρίση απόφαση; Εκτός από το γενικότερα κλίμα αβεβαιότητας και ανασφάλειας που κατάκλυσε το κόσμο της διαιτησίας κατόπιν εκδόσεως της απόφασης σχετικά με τις εκκρεμούσες διαιτητικές διαδικασίες, ο μεγαλύτερος κίνδυνος αφορά τους ξένους επενδυτές αναφορικά με την αναγνώριση και εκτέλεση των ήδη εκδοθεισών

⁴ Ibid

⁵ Γενικός Εισαγγελέας

⁶ Βλ. Β. Μαραζοπούλου, ο.π υποσ. 1 παρ.13

⁷ Απόφαση C-284/16 *Slowakische Republik v. Achmea BV* [2018] ΔΕΕ, σκέψη 62

⁸ Clement Fouchard, Marc Krestin, 'The Judgment of the CJEU in Slovak Republic v. Achmea – A Loud Clap of Thunder on the Intra-EU BIT Sky!', *Kluwer Arbitration Blog*, 7 March 2018, <<http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2018/03/07/the-judgment-of-the-cjeu-in-slovak-republic-v-achmea>> τελευταία επίσκεψη 19-04-2021

διαιτητικών αποφάσεων.⁹ Ενδεικτικά αναφέρεται η απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου της Γερμανίας να ασπαστεί την απόφαση Achmea και να αρνηθεί την αναγνώριση διαιτητικής απόφασης υπέρ του επενδυτή εκδοθείσας επί τη βάση συγκεκριμένης intra-EU BIT. Στο ίδιο πλαίσιο η Ισπανία προσπάθησε να παρακολλήσει την αναγνώριση και εκτέλεση διαιτητικής απόφασης εναντίον της στις ΗΠΑ, η οποία την καταδίκασε σε καταβολή αποζημίωσης ύψους 53 εκ. ευρώ από επενδυτική διαφορά -απορρέουσα από τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Ενέργειας- με επενδυτή από το Λουξεμβούργο. Η Ισπανία με έρεισμα την απόφαση Achmea επικαλέστηκε ακυρότητα της σχετικής διαιτητικής ρήτρας και αιτήθηκε την μη αναγνώριση και εκτέλεση της απόφασης του διαιτητικού δικαστηρίου.¹⁰

⁹ Βασαριδάνης, 'Απόφαση Achmea: Η επόμενη μέρα για τους επενδυτές στην ευρωπαϊκή αγορά' (2018)

2 Διαιτησία & Διαμεσολάβηση, 200 εκ.

¹⁰ Ibid παρα 25, 26